

var fremstaaet og havde skabt en heel ny Poesi, og medens Mange af den ældre Skole undrende saae paa dette Nye, som de aldrig havde tænkt sig, hvis Magt og Genialitet de søgte og som de dog kun modstræbende strede til at anerkjende, havde hele Ungdommen med Barme og Begeistring sluttet sig til ham. Hauch var ikke blandt de Sidste til at sværge til Messierens Fane, eller til at træde i Strancken for ham, da han blev angrebet. Han var en af de tolv Studenter, „Eylten“, som man kaldte dem, der optraadte mod Baggesen, og med Iver tog han Deel i hele denne Fejde, Kampen mellem det Nye og det Gamle. Fra denne Tid (1818) skriver sig hans ikke uvittige Allegori „Hunden til Maanen“, der findes trykt i hans lyriske Digte. At han paa samme Tid selv søgte sig stærkt henbraget til Poesien og opfordret til at forsøge sine egne Kræfter i denne Retning, følger næsten af sig selv, men ligesaa naturligt er det, at hans Forsøg fra denne Periode ikke kunde lykkes. Paavirket fra de forskjelligste Sider, af Dehlsenslæger, Schaffpeare og Goethe, men mest dog af Novalis og den tydske romantiske Skole, samt beherstet af den schellingste Naturphilosophi, bleve hans Digte ligesaa ubestemte og drømmende, som den Sjæl, hvorfra de vare udsprungne, med Glimt af sand Begeistring og en bevæget Phantasi, men uden Klarhed og Kundskab, et Slags uklar Naturphilosophi i Vers. Kun nogle enkelte foreligge trykte og findes i „Athene“ fra 1814 og 1815; eet af dem har han, under Titlen „En Ungdomsphantasi“, optaget i sin senere Samling af Digte, et andet, kaldet „Forstøret“, er maaskee det bedste Bidne om hans daværende Standpunkt. Han var da, som han selv siger, i Tilblivelsens Nidbit som Digter, han vidste neppe selv, hvad der var Midtpunktet i Poesien, og han maatte lede Sandheden for det Begrændede, Individuelle og Charakteristiske, uden hvilken ingen fast Tegning, intet Omrids i Digtningens Verden er mulig. Noget senere forsøgte han sig paa det dramatiske Omraade, men da hans dramatiske Digt „Contrafterne“ med Rette ingen Lykke gjorde og Dramaet „Rosaura“ (1817) havde samme Skjebne, fattede han, med en sjelden Kraft, den Beslutning at løsrive sig fra Poesien og Esthetiken, hvortil han ikke længere troede sig kaldet, og med fordbiblet Iver at kaste sig over Naturvidenskabene, navnlig over Zoologien, en Beslutning, hans Fader nu skjænkede sit Bifald. Allerede i 1820 underkastede han sig Examen, hvorved han erklæredes admissus cum laude præcipua, disputerede næste Aar for Doctorgraden og tiltraadte kort derpaa en Udenlandsrejse, der skulde blive af den største Betydning for hans senere Skjebne.

Efter en kort Tour langs Rhinen, tog han til Paris, hvor han forblev omtrent et Aar, saagodt som ubelukkende beskæftiget med det zoologiske Studium, og drog dernæst gjennem Sydsfrankrig til Italien, hvor han tog Ophold i Nizza i Vinteren 1822—23, for ret at studere de vigtige og interessante Dyreformer, som Middelhavet frembyder. Her var det, at den Ulykke traf ham, der ikke alene skulde berede ham et langt og smertefuldt Sygeleie og et uopretteligt Tab, men tillige blive bestemmende for hele hans senere Livsretning. Maaskee ved en uforstigtig Omgang med de Gifter, han anvendte til sine Præparationer, udviklede der sig i hans ene Been en Sygdom, som han i Begyndelsen ikke tillagde nogen Betydning og derfor behandlede skjødesløst, men som derfor ogsaa snart tog saaledes til, at han maatte forlade Nizza for at bruge Bæde paa forskjellige Steder, senere paa Sischia. Bædene havde imidlertid ikke den forhaabede Virkning og omsider tog Sygdommen en saa betænelig Retning, at Lægerne ansaae det nødvendigt, at foretage en Amputation lidt ovenfor Ankelen.

Under denne lange og pinlige Tid, hvor hans videnskabelige Studier maatte stodes tilside, under dette Slag af Skjebnen, der ofte blev hans medfødte Alvor til den bybeste Melancholi, nærmede Poesiens Genius sig ham atter og det, han i sin glade og sorgløse Ungdom, i sine Venners Kreds og under sit Fædrelands Himmel ikke havde formaet at naae, det naaede han nu i sin Manddom, da han, ene med sig selv i et fremmed Land, laa henstrakt paa Sygeleiet, kuet og pint af store legemlige Smertes. Oste glemte han disse over sine Ideer og sit Arbeide. Poesien stienkede ham Sjælsstyrke til at udholde den lange Svæben mellem Haab og Frygt, Mo og Kraft til at underkaste sig den smertefulde Operation, og Resignation til at bære sit Tab. Saaledes stables Hauchs Digtergenius; under Legemets Smerte og Livets Tryk fødtes den, og derfor har den alt fra sin Fødsel Alvorens og Hængselsens Stempel paa sin Pande, i en Kamp med Videnskabens feirede den og derfor har den altid haadt et Moment af den skarpe Tænker i sig, altid sigtet ligesaa meget henimod det Sande, som henimod det Skjøne. „Hamadryaden“, der blev skrevet midt under Sygdommen, er ganske sikkert ikke noget indvendt Kunstværk, men hvor genialt er det ikke, baade som Phantasi og som Tankebillede, hvor interessant er det ikke her, paa hver Side, at see Naturforskeren kæmpe med Digteren! De uopløste Modfættninger ere ikke blevne forenede i en harmonisk Enhed, Tanken søger forgjeves sin tilsvarende Form, men den rige Phantasi har allerede gennemtrængt Stoffet saameget, at det ikke længere er en naturphilosophisk Betragtning i Vers, en uklar Natur-

drøm, der træder os imøde, men et gennemtænkt Arbeide, et vinkeligt Digt!

„Hamadryaden“ betegner Obergangen fra Naturvidenskab til Poesien; i det næste Værk fra hans Haand, er det kun Digteren, vi have at gøre med. „Bajazeth“ blev skrevet saa at sige under Amputationen. Er det maaskee hans egen Ulykke, der har ledet hans Tanke hen paa den halte Timur og begejstret ham til denne geniale Charaktertegning — det er ligegyldigt, nok, at Værket blev til. Og med al Agtelse for hans senere i dramatisk og theatralisk Henseende langt mere fulbendte Arbeider, med al Auerkjendelse af Berettigelsen i mange af de Subvendinger, der ere reiste mod dette Digt, er det dog vor Overbeviisning, at Hauchs Muse ikke har frembragt noget mere ægtesødt Foster end netop „Bajazeth“ og dets Tvillingbrøder „Tiberius“, der kom til Verden kort derpaa i selve Rom, Verdensstaden med de store historiske Minder, med de sjældne, kunstneriske Mindesmærker. Vi skulle her hverken gjentage de berettigede eller de uberettigede Angreb paa disse Digte, vi indsee meget vel, at de ikke høre hjemme paa nogen anden Skueplads end den, Læserens Udviklingskraft selv staber, vi vide meget godt, at de savne den Ungdommens spillende Phantasi og letbevægelige Følelse, den henrivende Lethed og blændende Skjønhed, der vinde de fleste Læsere, men vi vide tillige, at der her træder os imøde en klar Tænkning og en dyb Menneskekundskab, en energisk Villie og en sædelig Reenhed, en ædel Harm mod alt Usælt og Lavt og en reen ideal Stræben. Disse kraftige psykologiske Tegninger af den menneskelige Egoisme i dens forskjellige Skikkelser og denne Uvillie mod al Despoti og Tvang, der hemme Menneskehaandens Fremstrid, udgjøre just det Egenbommelige og Fælles i de fleste af Hauchs dramatiske Frembringelser; i hans to næste Dramaer „Gregorius den Syvende“, der ogsaa blev skrevet under Opholdet i Italien, og „Don Juan“, træffe vi den samme Grundtanke og den samme energiske og consequente Skildring af to andre egoistiske Yderligheder, Herksesugen og Rydelsessygen, men neppe, i alt Fald ikke i det sidstnævnte Arbeide, tænkt og gennemført med den Klarhed og Kraft, som i de førstnævnte Digte.

Endnu tildeels nedtrykt af Melancholi og mistroiske om at kunne udrette Noget som Digter, havde Hauch fattet den Beslutning, at tilbringe Resten af sin Levetid i Italien og holdt den ogsaa fast i nogle Aar endnu, men Breve fra hans Venner og Familie i Hjemmet vakte atter hans længsel efter Norden; efter sex Aars Ophold sagde han endelig Syden Farvel og kom i 1827 tilbage til sit Fædreland, hvor han strax blev ansat i Sorø som Lector i Naturvidenskabene. — Herhjemme havde imidlertid Meget forandret sig. Den hvide ideale oehlsenslægeriske Poesi stod vel endnu i sin fulde Glæde, men den beherstede ikke den literaire Verden i den Grad, som tidligere, J. L. Heiberg havde givet Støbet til en grundigere, kritisk Durbering af den, og skjøndt han ikke kan siges fri for nogen Eensidighed og en vel stærk Hængen i Smaating, f. Ex. det megen Væsen, han gjorde af de oehlsenslægeriske Hiatus, var hans Kritik dog baade træffende og aandfuld. Paa samme Tid havde han brudt Banen for en tidligere herhjemme ukjendt Digtart, Vaudevillen, og det er bekendt nok, hvilken uhyre Opsigt hans første Vaudeviller gjorde, hvilken begejstret Tilslutning, de fandt hos Mange, og hvilken — som det nu forekommer os — comisk Fordømmelsesdom, der fældedes over dem af de ældre Kunstnere. Det var naturligt, at Hauch, med sin alvorlige Idealtit og sin stærke Bøining mod det Tragiske, ikke kunde gaae ind paa denne nye Retning, og det var ligesaa naturligt, at Heiberg, med sin Sands for Formen og sit skarpe kritiske Blik, mere maatte have Syn paa den hauchste Poesies Mangler, end paa dens Fortrin. Det varede da ei heller længe, inden disse to Digtere, der i saa Meget vare hinanden diametralt modsatte, traadte stærkt op mod hinanden. Hauchs Dramaer havde strax vakt endel Opmærksomhed, men denne havde atter bragt en Reaction tilveie, der navnlig fik Luft igjennem nogle i visse Punkter træffende, men høist eensidige og gnavne Recensioner i „Maanedsskrift for Literatur“. Dette, i Forbindelse med den hele forandrede Retning i Smagen, som han med Rette hovedsagelig tilskrev Heibergs kritiske Virksomhed, kastede Hauch ind i en Polemik med denne, i hvilken han rigtignok maatte trække det korteste Straa. I 1830 skrev han nemlig en Satire over Heiberg som Digter og Esthetiker, kaldet „Den babyloniske Taarnbygning“, hvori han lader „Vaudevillimesteren“ bygge et Taarn paa Kongens Nytorv med tre Spir, eet af Calberons Comedier, eet af sine egne Vaudeviller og eet af sine Kritiker, medens Sophokles, Schaffpeare, Goethe og Holberg kastes ned i Kælderen, til Slutning lader han Schaffpeares Mand omslytte det kritiske Taarn med sin Fingerspids og Heibergs egne ungdommelige og talentløse Esterlignere omslytte Vaudevillistaarnet, ved at ville bygge det høiere med deres egne Værker. Satiren i denne „aristophaniske Comedie“ er paa sine Steder ret træffende og vittig, men Hauch var dog her mest paa en Kampplads, hvor han ikke søgte sig hjemme og hvor hans Modstander var ham overlegen; i en Polemik i „Den flyvende Post“ slog Heiberg ham af Marken, og da nu ogsaa Hertz i sine „Gjengangere“ spottede Hauchs

Poesi, led denne i den offentlige Mening et Nederlag, hvis Følger han søgte i mange Aar. Uagtet han med en sjelden Selv Kritik og en energisk Udholdenhed i sine følgende Dramaer „Carl den Femtes Død“ og „Mastrichts Beleiring“, tog sig de Vink ad notam, hans Modstandere havde givet ham, og derved opnaaede, at give disse Værker en langt høiere dramatisk Fulbendthed end sine tidligere, uagtet selv Dehlsenslæger i „Prometheus“ for 1834 greb Pennen til hans Forsvar, kunde han dog ikke vinde det tabte Terrain tilbage, eller staae sin Poesi Indgang hos Publicum. Da han derfor i 1834 slog ind i en anden Retning i Konsten og valgte sig Romanen til sin æsthetiske Form, troede han endog saa lidt paa sit Navns Klang, at han udgav sin første Roman „Wilhelm Fabern“ anonymt og først navngav sig, da den, trods Molschets gnavne Bedømmelse, havde gjort Lykke. I 1836 udkom „Gulbmageren“, i 1839 „En polsk Familie“ og i 1845 „Slottet ved Rhinen“. Disse Romaner ere uden Tvivl de mest be- kjendte og mest almindelig lyndede af alle hans Værker; det vilde kun være en forslidt Sandhed, naar vi udtalte vor Roes over dem. Den dybe Kjendskab til Menneskene og den grundige Charaktertegning, hvori Hauch er en Mester, forenes her med en historisk Sandhed, en kraftig Forbyden i Stoffet og en ædel Simpeltid i Fremstillingen, især i de tre førstnævnte Bøger; „Slottet ved Rhinen“ er, med sin polemiske Tendents mod Tiden, af en anden Skole. Paa samme Tid dyrkede han tillige Dramaet; foruden „Den hjemkomne Sømand“ skriver sig fra denne Periode „Svend Grathe“ (1841) der vel ikke gjorde Lykke paa Skuepladsen, men desto mere hos Critiken, idet Heiberg, hos hvem den gamle Bitterhed længst var forsvundet, skrev en varm og anerkjendende Bedømmelse af den i sine „Intelligentsblade“. Hauch havde virkelig ogsaa her fuldkommen naaet at tilbagetrænge de enkelte Charakterer saaledes, at de ikke kom til at skade det harmoniske Totalbillede, og „Svend Grathe“ maa vel derfor regnes for hans mest fulbendte Tragedie. En Samling af hans „Lyriske Digte“ udkom 1842, og uagtet han selv erkjender, at han egentlig ikke er Lyriker, er det dog nok saa omtrent gaet ind i den almindelige Bevidsthed, at der i denne Samling findes Digte, som høre til det Ypperste, vor Literatur har at fremvise af lyriske Poesi; vi skulle til Exempel nævne „Dødens Genius“. „Af min Natur“, siger Hauch i en af sine Fortællinger, „hendrages jeg til flige Fremstillinger, som en alvorlig Høst- dag at stemme Sjælen til Estertanke, vise Forgængelighedens Lod og gjennem Fremstillingen af den døende Natur, at høre Tanken mod noget Høiere.“ Paa dette Omraade ligge ogsaa hans skønneste Digte, vi behøve blot, foruden det nævnte, at henlede Opmærksomheden paa to Sange i hans sidstudkomne Bog: „Sønnen og Døden“ og „Baldemars anden Sang“, med den ubestridelige, mystisk-melancholiske og tillidsfulde Grundtone.

I 1846 blev han forflyttet til Kiel, men hans Ophold der blev ikke af lang Varighed, thi Oprørets Udbrud 1848 førte ham til Kjøbenhavn. Her holdt han en Tidlang nogle stærkt besøgte Forelæsninger over Sagalitteraturen, hvoraf hans „Thorvald Vidforle“ udgjorde en Deel, og efter Dehlsenslægers Død blev han udnævnt til Professor i Esthetik ved Universitetet (1851); hans Virksomhed paa dette Omraade ligger tildeels for Offentligheden i hans „Æsthetiske Afhandlinger og Betragtninger“. Den poetiske Syssel blev imidlertid ikke lagt paa Hylben; baade Romaner og Dramaer fløde, med ubøvetet Kantskraft, fra hans Pen. „Robert Fulton“ udkom 1853, „Charles de la Bussière“ 1859; blandt hans Dramaer fra de sidste Aar skulle vi nævne dem, der vilde være enhver Theatergænger bekendt: „Søstrene paa Rinne- kullen“ (1849), „Vren tabt og vundet“ (1851), „Tycho Brahes Ungdom“ (1857) og „Kongens Indling“ (1858). Snart traadte han ogsaa i nærmere Forbindelse med Theatret; 1855 blev han Medlem af den i dette Aar nedsatte Theatercom- mission, i 1858 var han en kort Tid Theaterdirecteur og i denne vanskelige Stilling blev hans ærlige Villie, hans Upar- tisthed og hans levende Interesse for Konsten anerkjendt fra alle Sider; efter Heibergs Død har han beklædt Posten som Censor eller æsthetisk Consulent.

Hauch har ganske vist ogsaa i den senere Tid haft Meget at kæmpe imod, hans Poesi er aldrig blevet Folkepoesi, og Skridt for Skridt har han maattet tilkæmpe sig Terrain i den offentlige Mening. Raahed og Blæfærdighed have tilføjet ham haarde Krænkelse. Nogle have endog kaldt ham „det kjedelige Dramas Skjal“, og Mængden har tultet Vinene for det Store og Høie i hans Sang. Men Kredsen af hans Venner og Beundrere har stadigt udvidet sig og den Veneration, man altid har stienket hans ædle Personlighed, nærer man nu ogsaa for hans Muse. I et lykkeligt Familieliv med sin Hustru, Frederikke Elisabeth Bruun Juul, som han ægtede 1829, og med kjærlige, begavede Børn, har han glemt sin Ungdoms Smerte og Melancholi. Gud stienke ham en lang og lykkelig Alderdom!